

Co dělá Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)?

Jak může OSPOD pomoci vám a vaší rodině?

Orgán sociálně-právní ochrany dětí, zkráceně **OSPOD**, je instituce, která tu je především **na ochranu dětí a podporu rodin**. Jeho cílem není rodiny trestat, ale pomáhat zajistit, aby **děti mohly vyrůstat v bezpečném a stabilním prostředí**, ideálně ve své vlastní rodině. Sídlí na místně příslušném Obecním úřadě (kontakty jsou uvedeny na webu samosprávy zpravidla pod sociálním odborem nebo odborem sociálních věcí).

Mnoho rodičů má z OSPOD obavy, často kvůli nepřesným informacím nebo negativním zkušenostem z okolí. Tento materiál má za cíl **vysvětlit, jakou roli OSPOD má**, co může nabídnout rodičům a v jakých situacích se na něj můžete obrátit.

Jaké je hlavní poslání OSPOD?

Hlavním úkolem OSPOD je **chránit práva a zájmy dětí** a zároveň **podporovat rodiče v jejich roli**. OSPOD vychází z přesvědčení, že **rodina je pro dítě nejlepším místem**, pokud jsou zajištěny jeho základní potřeby – bezpečí, péče, láska a stabilita. **V pravomoci OSPOD jsou všechny děti mladší 18 let nacházející se na území ČR**. Když rodina neumí dobře česky, OSPOD by jí měl být schopen zajistit bezplatné tlumočení.

Základním zákonem, podle kterého OSPOD pracuje, je [Zákon o sociálně-právní ochraně dětí \(359/1999 Sb.\)](#). **OSPOD se aktivně zabývá ochranou dětí, které jsou dle tohoto zákona označeny za ohrožené** - např. ty, které mohou být ohroženy nebo jsou vystaveny násilí, jsou ohroženy zanedbáváním, zneužíváním či týráním, děti, které přišly o rodiče, nebo se o ně jejich rodiče nemohou z nějakého důvodu řádně starat, např. nezletilí cizinci bez doprovodu, děti, jejichž rodiče neplní rodičovské povinnosti dané zákonem, děti v ústavní výchově nebo náhradní péči, aj. OSPOD se také zabývá dětmi, které samy páchají trestnou činnost (těm se věnují kurátoři pro mládež).

Za ohrožené je považováno dítě např. i v případech násilí v rodině, ať už je násilí směřováno přímo proti dítěti, nebo pokud je svědkem násilí v rodině. I v takovém případě na něj, OSPOD pohlíží, jako kdyby bylo přímou obětí domácího násilí a je automaticky považováno za ohrožené podle ZoSPOD!

OSPOD

- sleduje, zda nejsou porušována práva dítěte,
- pomáhá řešit obtížné rodinné situace,
- podporuje rodiče při výchově a péči o děti,
- spolupracuje s dalšími odborníky (školy, lékaři, psychologové, sociální služby, apod.),
- musí zachovávat mlčenlivost.

Ve většině případů **OSPOD pracuje s rodinou dobrovolně**, na základě spolupráce a dohody.

OSPOD vytváří pro ohrožené dítě tzv. **IPOD (Individuální plán ochrany dítěte)**. OSPOD může hovořit s rodiči (společně, jednotlivě), s dítětem (i osamotě). OSPOD **provádí šetření** např. v místě bydliště, a to i neohlášeně. OSPOD si může vyžádat **zprávy** či vést pohovory dle potřeby pro získání informací od jiných subjektů (např. škola, psycholog, PČR, lékař, odborná pracoviště, volnočasové aktivity dítěte, sociální služby, atd.).

OSPOD může svolávat **případové konference**, na které vás může pozvat. Jde o způsob projednání situace ohroženého dítěte s rodiči/zákonnými zástupci nebo i se samotným dítětem, s pracovníky OSPOD a dalšími přizvanými odborníky pro naplánování dalších kroků. Nemusí být vždy přítomni oba rodiče (např. v případech domácího násilí a násilí v rodině se doporučuje zajištění účastí obou rodičů odděleně s důrazem na bezpečí, např. neinformování druhého rodiče o termínu, zajištění bezpečného odchodu), účast dítěte se pečlivě zvažuje.

OSPOD může svolat i **odborné případové konference** v expertním složení, tedy bez přítomnosti rodiče/rodičů a dítěte.

I vy jako rodiče můžete takovou multioborovou spolupráci požadovat, mnohdy jako účinný nástroj pro řešení vaší situace.

Rodiče

- mohou vyjádřit svůj názor,
- mohou klást otázky a žádat vysvětlení
- mají být informováni o důvodu zapojení OSPOD a jeho činnosti,
- mají se aktivně podílet na hledání řešení
- mohou nahlížet (kromě specifických případů) do spisu, který OSPOD o dítěti vede
- mají povinnost s OSPODem spolupracovat (např. mají se dostavit na výzvu k jednání na OSPOD a to včas nebo se řádně omluvit)
- mohou mít uloženou pořádkovou pokutu v případě nespolupráce s OSPOD

Čím otevřenější spolupráce je, tím větší je šance, že se situace vyřeší pro dítě **rychle a citlivě**.

Kdy se můžete obrátit na OSPOD sami?

Na OSPOD se můžete obrátit i z **vlastní iniciativy**, například když:

- si nevíte rady s výchovou,
- máte obavy o své dítě,
- potřebujete poradit v rodinné krizi,
- hledáte pomoc, ale nevíte, kam se obrátit.
- víte o nějakém dítěti o jehož bezpečí máte starost nebo si myslíte, že jde o ohrožené dítě

Rodiče mohou s OSPODem komunikovat telefonicky, písemně, emailem, přes podatelnu úřadu, osobně (v době úředních hodin či dle domluveného termínu). Pokud se nedaří dovolat, může jít o aktuální vytížení pracovníků. Je dobré napsat email, požádat např. jeho prostřednictvím o osobní schůzku.

Požádat o pomoc **není selhání**, ale projev odpovědnosti.

Co může OSPOD udělat pro vás jako rodiče?

OSPOD není jen „kontrolní orgán“. Může být také **partnerem a průvodcem v náročné situaci**. Rodičům OSPOD nabízí:

1. Poradenství

Pracovníci OSPOD vám mohou:

- pomoci zorientovat se v obtížné rodinné situaci,
- vysvětlit, jaká máte práva a povinnosti,
- doporučit vhodné kroky k řešení problému.

Někdy už samotný rozhovor s nezávislým odborníkem pomůže najít cestu dál.

2. Zprostředkování odborné pomoci

OSPOD může doporučit nebo zprostředkovat:

- pomoc sociálních a jiných služeb,
- kontakty na odborníky (poradny, psychology, krizová centra, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, ale i volnočasové aktivity, terapii, mediaci, aj.)

Cílem je **ulevit rodině a předejít zbytečnému vyhrocení situace**.

3. Pomoc při řešení sporů mezi rodiči

V případě rozchodu nebo rozvodu může OSPOD:

- pomoci rodičům soustředit se na potřeby dítěte,
- podpořit dohodu o péči a styku s dítětem,
- vystupovat jako **opatrovník** dítěte v soudním řízení.

OSPOD zde zastupuje **zájem** dítěte, nikoli jednoho z rodičů.

4. Podporu v náročných životních obdobích

Pokud se rodina potýká s nepříznivou sociální situací, například jde o:

- ztrátu zaměstnání,
- nemoc, hospitalizace
- ohrožení ztrátou bydlení či ztráta bydlení
- vyčerpání, dlouhodobý stres
- finanční potíže
- aj.

OSPOD může pomoci najít dostupnou pomoc a **podpořit stabilitu rodiny**.

Jak komunikovat s OSPOD?

Komunikovat můžete osobně (kdykoliv v úředních hodinách či na objednání), telefonicky, e-mailem, datovou schránkou či jiným písemným způsobem. Z osobního jednání můžete žádat písemný záznam/protokol o jednání. **Doporučuje potvrdit komunikaci s OSPOD písemným způsobem** - např. e-mailem nebo datovou schránkou. V případě prvotního kontaktu je možné využít komunikaci přes podatelnu úřadu (i digitální), aby podání získalo číslo jednací, které se dostane do oficiálního spisového systému. O založení spisu dítěte rozhoduje OSPOD. Vy můžete požádat o vložení dokumentů či závěrů z jednání ze schůzek nebo telefonických hovorů se zástupci OSPOD do spisu. **Do spisové dokumentace OSPOD můžete také při splnění zákonných podmínek nahlížet.**

Pokud podáváte podnět na OSPOD, tedy chcete oznámit informaci, skutečnost týkající se konkrétního dítěte, může být Vaše **totožnost ochráněna**. Doporučujeme vyjádřit OSPODu toto přání jasně, ihned při sdělení a neočekávat automaticky, že tomu tak bude.

Co OSPOD nedělá?

- OSPOD **neodebírání děti bez vážného důvodu.**
- OSPOD **nechce rodiče trestat.**
- OSPOD **nenahrazuje rodiče ve výchově.**

K odebrání dítěte dochází **pouze ve výjimečných a závažných případech**, kdy je dítě bezprostředně ohroženo a jiná řešení selhala. OSPOD může podat návrh k soudu na odebrání dítěte z rodiny - a to i okamžitě - pomocí tzv. rychlého předběžného opatření. Následně situaci dítěte vždy projednává soud, který může rozhodnout o změně péče či odebrání dítěte z rodiny. Toto soudní rozhodnutí je pak pravidelně revidováno a OSPOD mezitím, je-li to možné, s rodiči dále aktivně pracuje např. i na tom, aby byly splněny podmínky pro návrat dítěte do rodiny.

Kdy a proč se OSPOD zapojuje?

OSPOD se může zapojit v různých životních situacích, například když:

- existuje podezření, že dítě není v bezpečí (např. někdo to OSPODu oznámí)
- rodiče procházejí **rozvodem** nebo rozchodem a řeší péči o dítě,
- v rodině dochází k **dlouhodobým konfliktům**, které dítě zatěžují,
- rodiče se ocitnou v **tíživé sociální nebo finanční situaci**,
- dítě má **problémy ve škole**, v chování nebo v psychickém prožívání.

Důležité je vědět, že **zapojení OSPOD automaticky neznamená, že rodiče selhali.**

Naopak – často jde o snahu najít řešení dříve, než se situace zhorší.

